

Valtiovarainministeriö, vero-osasto

valtiovarainministerio@vm.fi

pertti.nieminen@vm.fi

Diaarinumeronne VN/735/2020

Tietosuojavaltuutetun lausunto

1. Luonnoksesta yleisesti

Valtiovarainministeriö on pyytänyt tietosuojavaltuutetulta lausuntoa luonnoksesta hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi veronumeromenettelyn laajentamisesta. Kiihtävän mahdollisuudesta lausua asiassa.

Esitys vaikuttaa monelta osin hyvin valmistellulta, ja siinä on ansiokkaasti avattu henkilötietojen käsittelyä sekä siihen liittyvää sääntelyä useassa eri kohdassa. Esityksessä ehdotetaan, että rakennusalalla käytössä oleva veronumeromenettely otettaisiin käyttöön myös laivanrakennusalalla. Näin ollen pakettiin sisältyy se, että veronumerosta ja rakennusalan veronumerorekisteristä annettuun lakiin tehtäisiin menettelyn soveltamisalan laajentamisen edellyttämät muutokset ja työturvallisuuslakiin tehtäisiin myös tätä koskevat muutokset.

2. Ehdotettu 5 § julkisesta tietopalvelusta

Kommenttini koskevat veronumerosta ja rakennusalan veronumerorekisteristä annetun lain ehdotettuun 5 §:ään. Ehdotetun säännöksen mukaan

Jokaisella on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada yleisen tietoverkon välityksellä veronumerorekisterin julkisesta tietopalvelusta henkilön nimen ja veronumeron perusteella tieto siitä, onko palvelun käyttäjän yksilöimä henkilö ja veronumero merkitty veronumerorekisteriin ja onko henkilö merkitty rekisteriin rakennusalalla vai laivanrakennusalalla työskentelevänä sekä tieto siitä mikä on rekisteröinnin päättymisajankohta laivanrakennusalalla.

Tätä säännöstä ja sen taustoja avataan yksityiskohtaisissa perusteluissa niukasti. Yksiselitteistä on, että tietoja ollaan jollain tapaa viemässä yleiseen tietoverkkoon. Osin epäselväksi sen sijaan jää verkkoon viemisen toteutustapa. Ehdotetun lain 5 §:n osalta tarkastelu rajautuu kahteen näkökulmaan: tietojen salassapidettävyyteen ja verkkoon viemisen toteutustapaan.

2A. Salassapidettävien tietojen vieminen yleiseen tietoverkkoon

Esityksessä todetaan säännöksen yksityiskohtaisissa perusteluissa, että muutos pykälän muuttamiseksi siten, että jokaisella olisi oikeus saada pykälässä tarkoitetut tiedot salassapitosäännösten estämättä, on tarpeen, koska tietojen salassapito

perustuu lakiin. Tietojen säätäminen salassapidettäväksi on yksi lainsäätäjällä käytössä oleva suojatoimi, joilla tiettyjä tietotyyppisiä on mahdollista suojata. Yleensä ottaen salassapidettävien tietojen vieminen yleiseen tietoverkkoon ei voine vastata tietojen edellytettyä suojaamista. Katsonkin, että lakia säädettäessä tulee tarkasti määrittellä, miltä osin yleiseen tietoverkkoon vietävissä tiedoissa on kysymys salassapidettävistä tiedoista, jotta olisi mahdollista arvioida, onko säännöksen muotoilu perusteltu ja oikeasuhtainen tietosuojasetuksessa säädettyyn nähden. Nyt tätä on perusteltu jossain määrin esityksen s. 20-21, mutta pitäisin asianmukaisena, että sitä perusteltaisiin myös kyseisen säännöksen kohdalla yksityiskohtaisissa perusteluissa.

2B. Miten verkkoon vieminen on määrä toteuttaa?

Toinen ehdotettuun 5 §:ään liittyvä avoin kysymys on tietojen luovutuksen toteuttamisesta. Sitä olisi tarpeen myös avata säännöksen yksityiskohtaisissa perusteluissa.

Lainsäädännössämme on mahdollistettu tiettyjä esimerkiksi tiettyjen ammattiryhmien kohdalla tiettyjen tietojen saaminen julkisen tietopalvelun kautta. Käytännössä näissä on kysymys siitä, että yleisessä tietoverkossa on henkilön nimen perusteella mahdollista tarkistaa, edustaako hän tiettyä ammattiryhmää. Tällaisista tietopalveluista on säädetty esimerkiksi terveydenhuollon ammattihenkilöiden, oikeudenkäyntiavustajien ja eläinlääkärien kohdalla. Tietosuojavaltuutettu on henkilötietolain aikaisessa tulkintakäytännössään ohjeistanut, että viranomaisen verkkopalvelut toteutettaisiin siten, että julkisuuslain 16.3 §:n edellyttämä pyyntö - harkinta - luovutus -muotoinen menettely toteutuu. Tämä on käytännössä ratkaistu esim. siten, ettei kokonaisia henkilörekistereitä luovuteta sellaisenaan avoimessa verkossa, vaan verkkopalvelun kautta on mahdollisuus nimenomaan tarkistaa esimerkiksi ammattihenkilön tiettyyn ammattikuntaan kuulumisen esimerkiksi nimen perusteella.

Vaikka pidän mahdollisena, että nykyisellä säännöksen muotoilulla on tarkoitettu pyrkiä vastaavaan tilanteeseen, joka on veronumerorekisterissä jo käytössä julkisessa tietopalvelussa rakennustyömaalla työskentelevien osalta, katson, että säännöksen ja sen perusteluiden tarkkarajaisuuden vuoksi, että tietoverkossa tapahtuvan luovutuksen tarkempi määrittely säännöksen perusteluissa olisi paikallaan.

3. Yleisesti henkilötietojen käsittelyä koskevasta lainsäädännöstä

Henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan EU:n yleistä tietosuojasetusta (EU) 2016/679. EU:n yleinen tietosuojasetus on EU:n säädös, joka on kaikilta osiltaan velvoittava ja jota sovelletaan sellaisenaan kaikissa jäsenvaltioissa. Euroopan unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan unionin lainsäädäntö on ensisijaista suhteessa kansallisiin säännöksiin oikeuskäytännössä määriteltyjen edellytysten mukaisesti. Tietosuojasetuksella suojellaan luonnollisten henkilöiden perusoikeuksia ja -vapauksia ja erityisesti heidän oikeuttaan henkilötietojen suojaan. Kansallinen tietosuojalaki (1050/2018) täsmentää ja täydentää yleistä tietosuojasetusta.

Perustuslain 10.1 §:n mukaan henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Perustuslakivaliokunnan mielestä tietosuojasetuksen yksityiskohtainen sääntely, jota tulkitaan ja sovelletaan EU:n perusoikeuskirjassa turvattujen oikeuksien mukaisesti, muodostaa yleensä riittävän säännöspohjan myös perustuslain 10 §:ssä turvattun yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta (kts. PeVL 14/2018 vp).

Henkilötietojen suojan toteuttaminen tulisi Perustuslakivaliokunnan mukaan jatkossa ensisijaisesti taata yleisen tietosuoja-asetuksen ja kansallisen yleislain nojalla. Tähän liittyen tulisi välttää kansallisen erityislainsäädännön säätämistä sekä varata sellaisen säätäminen vain tilanteisiin, joissa se on yhtäältä sallittua tietosuoja-asetuksen kannalta ja toisaalta välttämätöntä henkilötietojen suojan toteuttamiseksi. Valiokunta kiinnittää erityistä huomiota sääntelytarpeeseen silloin, kun henkilötietoja käsittelee viranomainen. Valiokunnalla ei ole huomauttamista lähtökohtaan, jonka mukaan viranomaisen tehtävä ja toimivaltuudet tulee kuvata lainsäädännössä niin, että henkilötietojen käsittelyn oikeusperusta ja tarkoitus voidaan perustellusti siitä johtaa toiminnan tavoite huomioon ottaen (kts. PeVL 14/2018 vp sekä myös tietosuoja-asetuksen johdantokappale 45).

Valiokunnan käytännön mukaan sääntelyn selkeyteen on syytä kiinnittää erityistä huomiota perusoikeuskytkentäisessä sääntelyssä, joka koskee luonnollisia henkilöitä heidän tavanomaiseen elämäänsä kuuluvissa toiminnoissa (ks. PeVL 31/2017 vp, PeVL 45/2016 vp, s. 3 ja PeVL 41/2006 vp, s. 4/II).

Tietosuojavaltuutettu _____

Ylitarkastaja _____

Asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi tarvittaessa tarkistaa tietosuojavaltuutetun toimiston kirjaamosta.